

## Vil gjøre faglig uenighet synlig i retten

Øystein Helmikstøl

journalist i Psykologtidsskriftet

Det norske systemet med sakkyndige har alvorlige mangler, mener Juristforbundet. Forbundets leder vil ha egne sakkyndige som representerer påtalemyndigheten og andre som representerer forsvarersiden.



Foto: Arne Olav L. Hageberg

Psykologtidsskriftet skrev i juli at en gruppe jurister etter sommerferien skal legge fram en rapport om retningslinjer for sakkyndigarbeid i domstolene. Rapporten er en bestilling fra Juristforbundet, Dommerforeningen, Riksadvokaten og Regjeringsadvokaten.

Juristforbundets leder Curt A. Lier ønsker store endringer i ordningen med sakkyndige i norske rettssaler. Det norske systemet har alvorlige mangler, mener han.

– Det vil være en fordel med et system som ligner det amerikanske, sier Lier til Psykologtidsskriftet. Han vil ha ett sett sakkyndige som er oppnevnt av påtalemyndigheten, og ett sett som representerer forsvarersiden.

– Sakkyndighet er ingen presis vitenskap. Slik systemet er nå, er det mulig å få oppnevnt sakkyndige som står for et bestemt syn og slik sett langt ifra er uavhengige. Det er farlig for rettssystemet, understreker Lier.

### Penger

Han mener spesielt 22. juli-saken avdekket problemet. Fagpersonenes vurderinger viste et veldig spenn, og hvilke sakkyndige som ble oppnevnt, var ikke uten betydning. Den faglige uenigheten kom inn i rettssalen og ble gjort synlig, noe som sjelden skjer med dagens system.

*– Sakkyndighet er ingen presis vitenskap. Slik systemet er nå, er det mulig å få oppnevnt sakkyndige som står for et bestemt syn og slik sett langt ifra er uavhengige*

Curt A. Lier, leder Juristforbundet

- Dessverre er systemet og praksis slik at retten som oftest legger den ene sakkyndiges syn til grunn, som om vurderingene er udiskutable, kommenterer Lier.
- Men det vil koste mye penger å ha to sett sakkyndige i hver rettsak?
- Slik vi ser det, så er det et viktig rettsikkerhetsspørsmål at ikke rene tilfeldigheter avgjør hva slags reaksjon den som dømmes for et alvorlig forhold, skal ilegges. Ja, det vil koste penger, men dette er en kostnad samfunnet bør ta seg råd til.



MENINGER OM SAKKYNDIGHET: I juni kritiserte Espen Walstad og Olof Gøtestam mediedekningen av sakkyndige psykologers arbeid. I juli sa leder i Forening for sakkyndige psykologer Katrin Koch at en omstrukturering av Barnesakkyndig kommisjon bør diskuteres.

## Diskuterer Barnesakkyndig kommisjon

Leder i Foreningen for sakkyndige psykologer i Psykologforeningen (Fosap) Katrin Koch ønsker en diskusjon om kvalitet i sakkyndig arbeid. I juniutgaven av Psykologtidsskriftet satte hun fart i diskusjonen om Barnesakkyndig kommisjon. Alle sakkyndige rapporter som brukes i barnevernssaker, skal kvalitetssikres av kommisjonen. Den har vurdert opp mot 3000 rapporter etter at den ble opprettet i 2010.

– Etableringen av kommisjonen er indirekte en underkjennelse av oppdragsgiverens ansvar og kompetanse for å vurdere det den betaler for og bruker i sitt arbeid.

Med oppdragsgivere mener hun barneverntjenesten, fylkesnemnda og domstolen.

Fosap-lederen tar til orde for en omstrukturering av Barnesakkyndig kommisjon.



VIL HA ENDRINGER OM SAKKYNDIGE: Juristforbundets leder Curt A. Lier vil ha et system med sakkyndige etter amerikansk mønster.

FOTO: JURISTFORBUNDET

## – Formmessig tilfredsstillende

Psykologspesialist Haldor Øvreeide ledet utvalget som i 2006 foreslo å opprette Barnesakkyndig kommisjon. Han er langt fra så kritisk til kommisjonen som det Fosap-leder Katrin Koch er. Kommisjonsbehandling av rapportene bidrar først og fremst til kvalitetsnormering og en kvalitetsforventning til arbeidet som utføres av sakkyndige, mener Øvreeide.

– Det kan antas at i det store og hele har det bedret kvaliteten på arbeidet som gjøres. Dessuten skjerper det trolig oppdragsgiveres bevissthet på mandat og kvalitet på det arbeidet de etterspør. Når rapportene nå sannsynligvis kommer til å bli supplert med egenerklæring som sikrer innsyn i mulige uheldige bindinger, så bør det bidra til en rimelig grad av sikkerhet for at arbeidet i hvert fall er gjort på en formmessig tilfredsstillende måte, sier Øvreeide til Psykologtidsskriftet.

– *Hva er den største ulempen med å ha en slik ordning?*

– Det kan bidra til en urealistisk forventning om at den psykologfaglige kvaliteten er sikret ved en kommisjonsvurdering. Det er den ikke, understreker Øvreeide.

Han sier at Barnesakkyndig kommisjon ikke har tilgang til alle premisser den sakkyndige har hatt for sitt arbeid, bare det utvalget den sakkyndige selv har gjort.

– Kommisjonen vil heller ikke kunne vurdere om den sakkyndige har tilstrekkelig utviklingspsykologisk innsikt som bakgrunn for sine vurderinger.

Den type kvalitetssikring kan ifølge Øvreeide bare skje ved at den sakkyndige inngår i et godt oppdatert fagmiljø som kan bidra med veiledning og fagfelleskap i gjennomføring av arbeidet.

– Det er viktig at flere kollegaer kan ha et kritisk innsyn i den sakkyndiges faktiske arbeidsmåte og hele grunnlaget den sakkyndige har for sine vurderinger. Spesielt er det viktig å ha et kritisk blikk på om den sakkyndiges utvalg og vekting av premisser er de faglig mest relevante, sier Øvreeide.

Han fremhever at både oppdragsgiver og beslutningsorgan må være bevisste på å søke sakkyndige som kan dokumentere kompetansen sin. De må vise at de tilhører gode fagmiljøer.

## Rollebevissthet

Psykologtidsskriftet skrev i juli at Barnedepartementet planlegger å evaluere Barnesakkyndig kommisjon i høst. Hverken mandatet eller ansvaret for gjennomføringen av evalueringen er foreløpig bestemt, opplyser departementet til Psykologtidsskriftet.

Haldor Øvreeide ser på Barnesakkyndig kommisjon, sammen med sakkyndiges egenerklæringer om sine oppdragsgivere, som de første skrittene på veien mot bedre sikring av sakkyndige rapporter som brukes for vesentlige beslutninger om barn. Han mener at det må arbeides videre med å skape gode fagmiljøer som kan gi best mulig kvalitet på barnevernsutredninger, spesielt utviklingspsykologisk sakkyndighet.

– På dette området har det skjedd svært lite, sier Øvreeide, som også mener psykologer er for lite bevisste på hvilke roller de har.



ANTAR: Halvor Øvreeide antar at Barnesakkyndig kommisjon har ført til bedre kvalitet på sakkyndig arbeid.

FOTO: ARKIV

– Uttalelser og debattinnlegg i etterkant av at barnefaglig sakkyndighet kommer opp i media, i tillegg til en del saker i Fagetisk råd i Psykologforeningen, tyder på at rollebevisstheten ikke alltid er tilstrekkelig. Når psykologer beveger seg inn i områder som har med samfunnsmessig maktutøvelse

overfor individer eller grupper, er det ytterst viktig at den etiske bevisstheten er høy. Barnefaglig sakkyndighet er ett slikt område, understreker Haldor Øvreeide.

Han er skeptisk til forslaget fra Juristforbundet, og sier at «vi skal nok tenke oss godt om før vi tar amerikanske rettspsykologiske modeller inn i norske barnetvister».

– Vi trenger ikke flere sakkyndige som plukkes ut fra partsinteresser, sier Øvreeide.

Han mener at det som først og fremst er behovet nå, er å etablere høyt kvalifiserte og uavhengige utredningsmiljøer og beslutningsorganer som har tilstrekkelig barnefaglig kompetanse i seg, men som også er rettssikkerhetsmessig trygge organer for de som involveres som parter.

#### DISKUSJONEN OM SAKKYNDIGHET

Se også innlegg av leder i Barnesakkyndig kommisjon på debattsidene.

Har du tips eller reaksjoner på Psykologtidsskriftets saker om barnefaglig sakkyndighet?

Send til [oystein@psykologtidsskriftet.no](mailto:oystein@psykologtidsskriftet.no) eller [debatt@psykologtidsskriftet.no](mailto:debatt@psykologtidsskriftet.no).

### **Ikke statistikk på klager**

Psykologtidsskriftet henvendte seg til Fagetisk råd i Psykologforeningen første gang i midten av mai for å få fersk statistikk på antall klager på psykologer generelt og sakkyndige psykologer spesielt. Psykologtidsskriftet erfarer at Fagetisk råd ikke har hatt kapasitet til å oppdatere statistikken, men en oversikt med informasjon er lovet.